

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.07.2016, sp. zn. 29 Cdo 396/2016, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.396.2016.1

Číslo: 123/2017

Právní věta: I. Soud může akciové společnosti jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., nemá-li společnost člena představenstva či zanikla-li funkce některému z členů představenstva a zbývající členové nejsou z důvodu zániku funkce některého z nich schopni plnit své funkce, nezvolil-li příslušný orgán ve lhůtě podle § 443 z. o. k. nového člena představenstva a současně nebyl-li podán návrh na jmenování chybějícího člena představenstva soudem, popř. nebylo-li takovému návrhu vyhověno. II. Je-li souběžně s řízením o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. vedeno řízení o jmenování chybějícího člena představenstva, je zásadně vyloučeno, aby soud společnosti jmenoval opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. předtím, než bude rozhodnuto ve věci jmenování člena představenstva.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.07.2016

Spisová značka: 29 Cdo 396/2016

Číslo rozhodnutí: 123

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akciová společnost, Opatrovník, Opatrovník (opatrovnictví) právnické osoby (o. z.)

Předpisy: § 165 odst. 1 o. z.
§ 443 předpisu č. 90/2012Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání navrhovatele zrušil v prvním a třetím výroku usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 9. 2015, sp. zn. 7 Cmo 67/2015, a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 18. 12. 2014, č. j. 13 Cm 1084/2014-90, jmenoval Krajský soud v Českých Budějovicích opatrovníkem společnosti CB – M. C., a. s. (dále jen „společnost“), Mgr. V. P. (výrok I.), uložil společnosti zaplatit soudní poplatek (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).

2. Doplňujícím usnesením ze dne 8. 1. 2015, č. j. 13 Cm 1084/2014-123, uložil Krajský soud v Českých Budějovicích opatrovníkovi, aby s odbornou péčí usiloval o řádné obnovení činnosti statutárního orgánu společnosti.

3. Vyšel přitom z toho, že:

[1] Společnost nemá žádného člena představenstva.

[2] Usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 6. 2009, č. j. KSCB 27 INS 1855/2009-A-18, byl zjištěn hrozící úpadek P. T., jednoho z akcionářů společnosti (dále jen „dlužník“).

[3] Insolvenčním správcem dlužníka byl usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 10. 2009, č. j. KSCB 27 INS 1855/2009-B-30, ustanoven JUDr. Ing. M. K. (dále jen „navrhovatel“).

[4] Navrhovatel pojal do soupisu majetkové podstaty dlužníka 10 kusů kmenových akcií společnosti o jmenovité hodnotě 100 000 Kč (dále jen „akcie“).

[5] Navrhovatel podal návrh na jmenování Mgr. V. P. opatrovníkem společnosti s tím, že pokud by i nadále trval stav, kdy představenstvo nemá dostatečný počet členů potřebný k rozhodování, mohlo by dojít ke snížení hodnoty akcií.

[6] Druhý z akcionářů společnosti, M. K., se v řízení vedeném u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 27 ICm 1496/2013 domáhá vyloučení akcií z majetkové podstaty dlužníka.

[7] Usnesením ze dne 8. 1. 2015, č. j. 13 Cm 1084/2014-120, přibral Krajský soud v Českých Budějovicích M. K. do řízení vedeného v projednávané věci.

4. Soud prvního stupně konstatoval, že navrhovatel osvědčil právní zájem na jmenování opatrovníka (neboť nemá-li společnost počet členů představenstva potřebný k rozhodování, dochází „k ohrožení hodnoty akcií“), a proto jeho návrhu vyhověl.

5. Poté, kdy M. K. napadl usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 12. 2014, č. j. 13 Cm 1084/2014-90, jakož i doplňující usnesení ze dne 8. 1. 2015, č. j. 13 Cm 1084/2014-123, odvoláním, byla jeho účast v řízení ukončena usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 7. 2015, č. j. 7 Cmo 67/2015-386, s tím, že akcionář (nepodá-li sám návrh na zahájení řízení) není účastníkem řízení o jmenování opatrovníka akciové společnosti.

6. K odvolání společnosti a M. K. Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 11. 9. 2015, č. j. 7 Cmo 67/2015-393, změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že návrh na jmenování opatrovníka zamítl a zprostil společnost povinnosti zaplatit soudní poplatek (první výrok), odmítl odvolání M. K. (druhý výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (třetí výrok).

7. Odvolací soud dovodil, že ustanovení § 165 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), je „plně zahrnuto“ v § 443 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „z. o. k.“), a ze systematického hlediska je proto vyloučeno, aby akciové společnosti byl podle § 165 odst. 1 o. z. jmenován opatrovník. Tento závěr podle mínění odvolacího soudu potvrzuje též rozdílná dikce § 443 z. o. k. a § 165 odst. 1 o. z., neboť zatímco v případě aplikace § 165 odst. 1 o. z. nemá soud jinou možnost, než opatrovníka jmenovat, je v poměrech akciové společnosti její zrušení „jednou z více možností“ (což vyplývá z toho, že § 443 z. o. k. soudu zrušení společnosti toliko umožňuje, nikoli přikazuje).

8. Mimo to odvolací soud návrh na jmenování opatrovníka zamítl také proto, že vedle řízení vedeného v projednávané věci je u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 13 Cm 762/2014 vedeno (souběžně) řízení o jmenování chybějících členů představenstva společnosti. Přitom

probíhající řízení o jmenování chybějících členů statutárního orgánu podle odvolacího soudu vylučuje „jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z.“.

II. Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti prvnímu výroku v záhlaví označeného usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), maje za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a sice:

[1] zda je možné akciové společnosti jmenovat opatrovníka, nemá-li „statutární orgán schopný plnit své funkce“, a (posuzováno dle obsahu dovolání)

[2] zda zahájení řízení o jmenování člena představenstva akciové společnosti podle § 443 z. o. k., ohledně níž již probíhá řízení o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., brání vyhovění návrhu na jmenování opatrovníka.

10. Dovolatel namítá, že pravidlo „přednostního použití speciální právní úpravy“ je odvolacím soudem vykládáno zjednodušeně. Ustanovení § 443 z. o. k. podle jeho názoru nebrání tomu, aby byl akciové společnosti jmenován opatrovník, neboť ke jmenování chybějícího člena představenstva může dojít pouze na návrh. Ten však nemusí být oprávněnými osobami podán; přitom nelze přijmout, že by pouze tato skutečnost vedla ke zrušení společnosti.

11. Dovolatel brojí též proti závěru odvolacího soudu, podle něhož je-li vedeno řízení o jmenování chybějícího člena představenstva, je pojmově vyloučeno jmenovat též akciové společnosti opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. K tomu uvádí, že je nezbytné vyhodnotit konkrétní okolnosti, za nichž soud o jmenování opatrovníka rozhoduje. Nebylo-li dosud postaveno najisto, kdo je akcionářem společnosti, a není-li zajištěno obchodní vedení společnosti (přičemž společnosti akutně hrozí zahájení insolvenčního řízení, neboť neexistují osoby, které by byly oprávněny nakládat s prostředky uloženými na bankovních účtech společnosti), je podle jeho názoru nezbytné opatrovníka společnosti jmenovat.

12. Na tom nic nemění ani skutečnost, že Krajský soud v Českých Budějovicích v řízení vedeném pod sp. zn. 13 Cm 762/2014 jmenoval společnosti chybějící členy představenstva; a to jednak proto, že toto usnesení není pravomocné, a jednak proto, že obnovení činnosti představenstva předpokládá zvolení předsedy a místopředsedy představenstva (vůči třetím osobám smí za společnost právně jednat společně jen předseda představenstva a místopředseda představenstva).

III. Přípustnost dovolání

13. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení otázek dovoláním otevřených, a to jednak otázky, zda akciové společnosti lze jmenovat opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu, a jednak otázky, zda zahájení řízení o jmenování člena představenstva akciové společnosti podle § 443 z. o. k., ohledně níž již probíhá řízení o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., brání vyhovění návrhu na jmenování opatrovníka, kterážto otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla (v souvislostech naznačených v dovolání) vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

14. Dovolání je i důvodné.

15. Nejvyšší soud předesílá, že k argumentaci dovolatele obsažené v jeho podání ze dne 12. 2. 2016 (jež byla Nejvyššímu soudu doručena téhož dne) nelze přihlídnout. Změna vymezení důvodu dovolání (a to i formou doplnění nové argumentace v jeho mezích) je ve smyslu § 242 odst. 4 o. s. ř. možná jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2015, sp. zn. [29 Cdo 1170/2015](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. [29 Cdo 3899/2015](#), která jsou veřejnosti dostupná – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaná po 1. lednu 2001 – na webových stránkách tohoto soudu).

16. Podle § 165 odst. 1 o. z., nemá-li statutární orgán dostatečný počet členů potřebný k rozhodování, jmenuje na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, chybějící členy soud na dobu, než budou noví členové povoláni postupem určeným v zakladatelském právním jednání; jinak soud jmenuje právnické osobě opatrovníka, a to i bez návrhu, kdykoli se o tom při své činnosti dozví.

Podle § 443 z. o. k. zvolí příslušný orgán v případě smrti člena představenstva, odstoupení z funkce, odvolání anebo jiného ukončení jeho funkce do dvou měsíců nového člena představenstva. Nebude-li z důvodů uvedených ve větě první představenstvo schopno plnit své funkce, jmenuje chybějící členy soud na návrh osoby, která na tom má právní zájem, a to na dobu, než bude řádně zvolen chybějící člen nebo členové, jinak může soud společnost i bez návrhu zrušit a nařídít její likvidaci.

Z § 1 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“), plyne, že nestanoví-li zákon o zvláštních řízeních soudních jinak, použije se občanský soudní řád.

Z § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. plyne, že pokud soud neučiní jiná vhodná opatření, může řízení přerušit, jestliže probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která může mít význam pro rozhodnutí soudu, nebo jestliže soud dal k takovému řízení podnět.

Podle § 112 odst. 1 o. s. ř. může soud v zájmu hospodárnosti řízení spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků.

17. V usnesení sp. zn. [29 Cdo 3899/2015](#) Nejvyšší soud – v poměrech společnosti s ručením omezeným – vysvětlil, že ačkoli soud může v případě zániku funkce jednatele (není-li zde žádného jiného jednatele či nejsou-li zbývající jednatele z důvodu zániku funkce některého z nich schopni plnit své funkce a nezvolila-li valná hromada do jednoho měsíce nového jednatele) společnost zrušit a nařídít její likvidaci, není (tím) vyloučeno, aby společnost jmenoval opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z., dospěje-li k závěru, že takové opatření je s ohledem na poměry konkrétní společnosti vhodnější.

18. Tento závěr – byť formulován v poměrech společnosti s ručením omezeným – se plně prosadí též ve vztahu k akciovým společnostem [v literatuře srov. Filip, V. a Lasák, J. in Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích: komentář. I. díl (§ 1 až 343). 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 2078]. Rovněž pro akciové společnosti totiž platí, že jakkoli je jmenování opatrovníka zásahem do vnitřních poměrů společnosti, a to zásahem, který je nezbytné vnímat jako krajní řešení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. [29 Cdo 4235/2013](#), jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. [29 Cdo 4384/2015](#), jež byla 11. 5. a 8. 6. 2016 občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu přijata k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek) a který v žádném případě neslouží k řešení sporů mezi akcionáři, jde o zásah méně radikální (a proto v určitých případech vhodnější) než zrušení společnosti a nařízení její likvidace [srov. Lasák, J. in Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 850-851].

19. Vyšel-li tedy odvolací soud z toho, že v poměrech akciové společnosti je vyloučeno použít právní

normu obsaženou v § 165 odst. 1 o. z., tj. z toho, že akciové společnosti za podmínek předvídaných v tomto ustanovení (resp. v § 443 z. o. k.) není možné jmenovat opatrovníka, je jeho právní posouzení věci nesprávné.

20. Správný přitom není ani druhý závěr, na němž odvolací soud své rozhodnutí vystavěl, a sice že probíhající řízení o jmenování chybějícího člena představenstva akciové společnosti vede (bez dalšího) k zamítnutí návrhu na jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z.

21. Při volbě nástroje, který by vhodně řešil situaci, kdy představenstvo z důvodu zániku funkce svého člena (resp. z toho důvodu, že příslušný orgán v zákonem stanovené lhůtě nezvolil nové členy) není schopno plnit své funkce, musí soud vždy vycházet z konkrétních okolností jednotlivého případu.

22. Ze systematiky právní úpravy (§ 443 z. o. k., resp. § 165 odst. 1 o. z.) plyne – a potud lze závěrům odvolacího soudu přitakat –, že není-li z důvodů uvedených v § 443 větě první z. o. k. představenstvo schopno plnit své funkce, jmenuje soud k návrhu osoby, která prokáže právní zájem, jeho chybějící členy. Stejně soud postupuje podle § 165 odst. 1 věty před středníkem o. z., nemá-li statutární orgán právnické osoby dostatečný počet členů potřebný k rozhodování. Teprve v případech, kdy takový návrh není podán nebo není-li podanému návrhu vyhověno, může soud společnost zrušit a nařídít její likvidaci nebo jí jmenovat opatrovníka. Je-li souběžně s řízením o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. vedeno řízení o jmenování chybějícího člena představenstva, je zásadně vyloučeno, aby soud společnosti jmenoval opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. předtím, než bude o jmenování člena představenstva rozhodnuto.

23. Ačkoliv v popsané situaci soud návrhu na jmenování opatrovníka akciové společnosti zásadně nemůže vyhovět, bylo by nesprávné dovozovat, že zahájení řízení o jmenování chybějícího člena představenstva podle § 443 věty druhé z. o. k. vede samo o sobě (automaticky) k zamítnutí návrhu na jmenování opatrovníka. Přestože soud může i za této situace návrh na jmenování opatrovníka z jiných (zpravidla věcných) důvodů zamítnout, povede zahájení řízení o jmenování chybějícího člena představenstva obvykle toliko ke spojení věcí (§ 112 o. s. ř., resp. § 1 odst. 2 z. ř. s.).

24. To umožní, aby soud, zamítne-li návrh na jmenování chybějícího člena představenstva (podle § 443 věty druhé z. o. k.), ve spojeném řízení současně (v souladu s účelem právní úpravy jmenování opatrovníka; k tomu viz opět usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 3899/2015](#)) jmenoval opatrovníka, resp. aby soud, rozhodne-li o jmenování chybějícího člena představenstva, ve spojeném řízení současně zamítl návrh na jmenování opatrovníka. Spojení řízení o jmenování člena představenstva akciové společnosti a o jmenování opatrovníka téže společnosti se tudíž jeví jako vhodné opatření i z pohledu hospodárnosti řízení.

25. S ohledem na účel právní úpravy jmenování opatrovníka právnické osoby, kterým je neprodlené a operativní ustavení osoby, která bude v právnické osobě vykonávat přiměřeně působnost jejího statutárního orgánu (§ 487 odst. 1 o. z.), lze jen výjimečně uvažovat o přerušení řízení o jmenování opatrovníka [podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř., resp. § 1 odst. 2 z. ř. s.]. Nelze však vyloučit, že podle okolností konkrétního případu bude namísto i takový postup, kdy soud řízení o jmenování opatrovníka podle § 165 odst. 1 o. z. přeruší do doby, než bude rozhodnuto o jmenování chybějícího člena představenstva, a teprve poté bude v řízení o návrhu na jmenování opatrovníka (s ohledem na výsledek řízení o jmenování chybějícího člena představenstva) pokračovat.

26. Vyšel-li tedy odvolací soud v poměrech projednávané věci z toho, že samostatným důvodem pro zamítnutí návrhu je i to, že souběžně s řízením vedeným v projednávané věci je u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 13 Cm 762/2014 vedeno řízení o jmenování chybějících členů představenstva společnosti, je jeho právní posouzení věci nesprávné.

27. Jelikož právní posouzení věci není správné, Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu v rozsahu specifikovaném ve výroku zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 věta první o. s. ř.).